
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ОТЧЕТНОСТТА В ЕРАТА НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ

Доц. д-р Галина Чиприянова

СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

E-mail: g.chipriyanova@uni-svishtov.bg

Резюме: Настоящото изследване е посветено на трансформацията на отчетността в ерата на новите технологии и изкуствения интелект, като акцентира върху възможностите и предизвикателствата, които те предоставят. Целта е да се анализират тенденциите в еволюцията на отчетността, както и начините, по които автоматизацията, бизнес интелигентността и изкуственият интелект променят традиционните отчетни процеси. В статията се разглеждат основните аспекти на технологичната интеграция в счетоводството, включително ВІ решенията и генеративният изкуствен интелект (AI), респ. тяхната роля за подобряване на ефективността и прозрачността. В контекста на протичащата трансформация се изследва значението на екологичните и социалните измерения на отчетността, както и балансът между технологиите и човешката експертиза. В изводите се подчертава необходимостта от професионално развитие и адаптация на специалистите в областта на счетоводството към новите реалности, като се поставя акцент върху доверието, етиката и стратегическото мислене по пътя към технологичния прогрес.

Ключови думи: отчетност, автоматизация, бизнес интелигентност (BI), изкуствен интелект (AI).

URL: nsarhiv.uni-svishtov.bg

DOI: <https://doi.org/10.58861/tae.ea-nsa.2025.2.02.bg>

JEL: M41.

Въведение

Счетоводството като функция на управлението претърпява съществени концептуални и практически изменения под влияние на дигиталната трансформация, променящата се регулаторна рамка и на-

растващите изисквания на заинтересованите страни. В епохата на Индустрия 5.0 и цифровите технологии традиционният модел на отчитане, фокусиран основно върху миналото, не задоволява в пълна степен потребностите при вземане на управленски, инвестиционни и обществени решения. Нараства необходимостта от комплексен подход, който съчетава финансовата, нефинансовата и прогнозната информация в интегрирана отчетна система, базирана на значимост, уместност, навременност и стратегическа полезност.

Съвременната отчетност (корпоративна отчетност) трябва да удовлетворява изискванията за качество и полезност, пълнота, изчерпателност и надеждност на информацията, като същевременно осигурява аналитична дълбочина и адаптивност към нови бизнес модели и устойчиви практики. Данните в реално време, автоматизацията на рутинни процеси, приложението на изкуствен интелект (AI), както и въвеждането на нови регулации като CSRD и ESRS (Deloitte, 2024), са само част от факторите, които трансформират ролята на счетоводството от чисто отчетна към стратегически интегрирана функция на управлението.

В тази трансформация особено място заема нефинансовата отчетност и по-конкретно екологичните, социалните и управленските (ESG) аспекти, които се превръщат в ключов обект на счетоводното представяне. Включването на ESG показатели в общата отчетна рамка води до необходимостта от разработване на нови измерители, нови подходи към верификацията и интегрирането им в системата на вътрешния контрол и одит. Това налага преосмисляне на професионалната подготовка на счетоводителите и разширяване ролята на счетоводната информация като основа за устойчиво икономическо развитие.

Целта на настоящата статия е да изследва тенденциите в развитието на корпоративната отчетност през призмата на счетоводната наука и практика. Анализът се фокусира върху приноса на новите технологии – в частност автоматизацията и изкуствения интелект – за оптимизацията на отчетните процеси, както и върху интегрирането на ESG елементи в отчетната рамка.

Тезата, която ще бъде аргументирана, е, че съвременната отчетност не се асоциира само с технологична (р)еволуция, а е необходима стратегическа трансформация на счетоводната функция, която да я позиционира като катализатор на устойчивост, иновации и дългосрочна стойност. Именно отчетността в този нов вид ще играе важна роля за информирано и отговорно корпоративно управление в условията на цифрова и зелена икономика.

1. Еволюция на отчетността – тенденции и добри практики

Корпоративната отчетност (Корпоративна отчетност – подобряване на качеството и правоприлагането, н.д.), (Corporate sustainability reporting, н.д.), (Лучков, Изследване на добри практики на корпоративна социална отговорност, 2023), (Лучков, Концепцията за тройния резултат – ключ към устойчив бизнес модел, 2024), (Лучков, SDG - целево-ориентиран подход към устойчивото развитие, 2023) се намира на кръстопът между традиционния счетоводен модел и нарастващата необходимост от интегрирани, дигитално обезпечени и стратегически ориентирани решения. Анализът на данните от изследването на BARC (The Future of Reporting /Free BARC Survey, n.d.) откроява няколко ключови тенденции в трансформацията на отчетната функция, които намират пряко приложение в счетоводната теория и практика.

На първо място, все по-ясно се налага необходимостта от централизация на отчетността – стратегически подход, при който данните и аналитичните процеси се обединяват в рамките на интегрирани платформи и системи за бизнес интелигентност. Това позволява едновременно подобряване на контрола върху отчетната информация, избягване на дублиране на операции и ресурси, създаване на интегрирана и достоверна информационна основа – концепция с особено значение за качеството на счетоводната информация и нейното използване при вземането на управленски решения.

Второ, отчетността се развива чрез гъвкави, самообучаващи и самообслужващи инструменти, които дават възможност както на счетоводителите, така и на други заинтересовани страни да получават достъп до релевантна информация в реално време, без нужда от дълги цикли на одобрение и структуриране. Това преобръща традиционната роля на счетоводството и го трансформира в отворена, колаборативна функция, ориентирана към вътрешната и външната отчетна прозрачност.

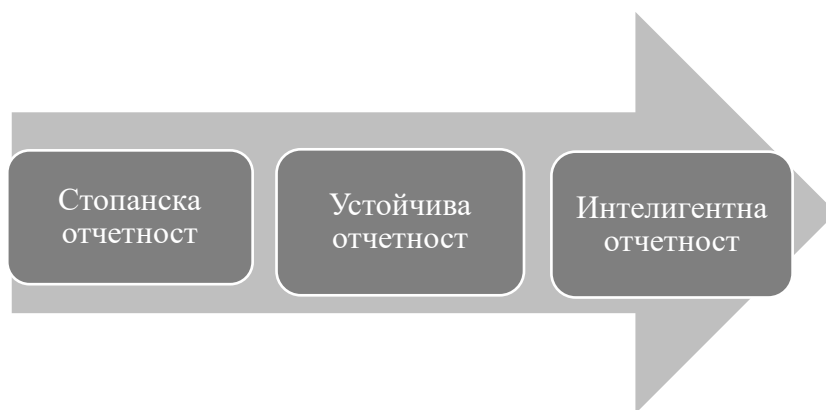
Трето, наблюдаваме засилено прилагане на автоматизацията в отчетните процеси, включително чрез внедряване на алгоритми за разпознаване на модели, автоматично генериране на отчети и интеграция на счетоводни и ERP системи с облачни платформи. Такава автоматизация не само повишава ефективността и намалява вероятността от човешки грешки, но също така създава условия за пренасочване на счетоводните ресурси към аналитични и стратегически дейности с по-висока добавена стойност.

От гледна точка на счетоводната наука тези тенденции предизвикват необходимост от преглед и адаптация на класическите подходи в процеса на подготовката и анализа на отчетната информация. Необходимо е

разработването на нова методология, която да съчетава принципите на отчетната достоверност с изискванията за оперативност, мащабност и дигитална свързаност. В този контекст преподаването по счетоводство също следва да се адаптира – чрез интегриране на дисциплини по Big Data аналитика, технологии за автоматизация и генериране, интерпретиране и управление на финансова и нефинансова информация.

Развитието на отчетността не следва да се разглежда като временна технологична тенденция, а като съществен етап в (р)еволюцията на отчетната функция. За счетоводителя на бъдещето това означава овладяване на нови дигитални умения, надграждане на критичното мислене, интерпретативната компетентност и стратегическия поглед към отчетността като инструмент за създаване на устойчива корпоративна стойност.

Трансформацията на отчетността неизбежно води до необходимостта от по-висока степен на автоматизация и аналитичност, което не може да бъде постигнато чрез класическите счетоводни инструменти и подходи. Следователно съвременните Business Intelligence (BI) решения заемат все по-централно място в трансформацията на отчетната функция и разширяването на нейните стратегически измерения. В контекста на счетоводната наука това означава навлизане в нова парадигма – модел на *интелигентната отчетност*, при който обработката, визуализацията и интерпретацията на данни са тясно свързани с технологичната инфраструктура на предприятието.

Фигура 1. *(Р)еволюция на отчетността*

BI решенията предлагат възможност не само за оптимизация на времевите и човешките ресурси, но и за по-добро моделиране на бизнес сценариите, чрез което отчетността се превръща в реален фактор за проактивно управление. Ключовите индикатори за ефективност (Key

Performance Indicators/ KPI) са съществен компонент на съвременните интелигентни информационни системи. Те се подбират индивидуално според спецификата на съответната дейност. Смисълът на интегрирането им е в проследяване на процеса от целеполагането до реализирането на целите. Всяка водеща цел се трансформира в ключов показател за ефективност, а след това се декомпозира на съставляващите я компоненти. През определено време се индикира степента на изпълнение на целта. Чрез динамични табла, визуализации в реално време и автоматизирано генериране на ключови показатели (KPI) съвременните BI системи надграждат традиционната отчетност с допълнителна аналитична и стратегическа функционалност.

Таблица 1

Традиционна срещу BI-базирана отчетност (сравнителен анализ)

Критерий	Традиционна отчетност	BI-базирана отчетност
Формат на отчетите	Статични, често в Excel или PDF	Интерактивни табла (dashboards), визуализации
Честота на актуализация	Месечна, тримесечна	В реално време или почти в реално време
Метод на извличане на данни	Ръчен или полуавтоматизиран	Автоматизиран чрез ETL (Extract-Transform-Load) процеси
Роля на счетоводителя	Подготвя и обобщава	Анализира, интерпретира, консултира управлението
Ниво на достъп до информацията	Централизирано, с ограничен достъп	Децентрализирано (Self-service BI), при спазване на контрол
Интеграция с други системи	Средна до ограничена	Висока – ERP, CRM, ESG, облачни бази данни
Аналитични възможности	Описателен анализ	Прогностичен анализ с AI/ML

(Източник: собствено обобщение)

От Таблица 1 ясно се вижда, че BI-базираната отчетност предоставя ново качество на управленската информация, което директно повлиява способността на предприятието да реагира своевременно и адекватно на

вътрешни и външни фактори. Това е особено важно в условията на динамична бизнес среда, при която ролята на счетоводството надхвърля традиционното му фокусиране върху минали събития и се разширява към стратегически дейности като *бюджетиране, прогнозиране и оценка на устойчивост*.

BI инструментите като Power BI, Tableau (интерактивна софтуерна визуализация на данни), BOBJ (Business Intelligence за отчитане, визуализиране и споделяне на данни), QlikView и Looker предлагат все по-достъпни и функционални платформи, които позволяват не само консолидиране и визуализиране на данни, но и автоматично генериране на сценарии, прогнозни модели и ESG индикатори – аспекти, които до скоро бяха извън обхвата на стандартните счетоводни системи. Така счетоводството се превръща в технологично подплатена аналитична дисциплина, в която ролята на човешкия експерт се измества от механични към интерпретативни и стратегически функции.

От академична гледна точка това развитие поставя редица въпроси пред преподаването и изследванията в областта на счетоводството. На първо място, какви знания, умения и компетенции ще са нужни на бъдещите счетоводители? Доколко традиционните счетоводни модели остават релевантни в BI-среда? Как се променя методологията за отчетност на нефинансовите аспекти като устойчивост и въздействие върху околната среда?

Това са въпроси, които не могат да бъдат игнорирани, тъй като оптимизацията чрез BI решения вече не е опция, а необходимост – както за бизнеса, така и за самата счетоводна професия. Именно тук се очертава ключовата роля на изкуствения интелект, който представлява логичен етап в еволюцията на дигиталната отчетност и ще бъде във фокуса на изследователско анализиране.

В последните години, икономическата наука и по-конкретно счетоводството в неговото практическо измерение са изправени пред все по-настойчиви въпроси относно способността на отчетните системи да отразят адекватно сложността на съвременната реалност (Лучков, Кръговата икономика като иновативен и ресурсно-ефективен модел, 2023), (Лучков, Интегриране на затворените цикли в бизнес моделите, 2023). Една от най-съществените трансформации в тази посока е свързана с разширяването на понятието за стойност, която все по-често се дефинира не само чрез финансовите резултати, но и чрез екологични, социални и управленски показатели (ESG).

ESG рамката надгражда утвърденото понятие за социално отговорни инвестиции (SRI). ESG инвестирането се основава, че ESG факторите имат финансово значение и за това следва да бъдат интегрирани в

инвестиционните решения, използвани при проектирането на стратегии и критерии за оценка на управлението на предприятията (Стефанова, 2022, с. 19).

Инвестициите в екологична инфраструктура – като възстановяване на природни ресурси, устойчиво управление на водите, зелени транспортни мрежи и други – започват да се третират не просто като разходи, а като дългосрочни стратегически вложения с потенциал да генерират положителни външни ефекти върху икономическото и социалното благосъстояние на бизнеса и обществото (Rasmussen, Fold, Olesen, & Shackleton, 2021). Такива инвестиции често водят до повишена заетост, подобро здраве, намалени неравенства и повишена устойчивост на местните икономики – ефекти, които традиционната финансова отчетност не улавя или отразява само частично като разходи, без да разкрива пълния им обществен и дългосрочен ефект (Лучков & Самарджиева, 2024), (Luchkov, Issues and Challenges Facing Renewable Energy Sources in Achieving Sustainable Development, 2024), (Luchkov, Sustainable Waste Management Practices in Construction Companies, 2024).

Тук възниква предизвикателството пред счетоводната наука и практика – как да се създаде отчетен модел, който адекватно да отрази „нефинансовата възвръщаемост“ от подобни инвестиции? Това не е просто въпрос на допълнителни индикатори, а на преосмисляне на целите и обхвата на отчетността като система за информация и управление.

Съвременният модел на интегрирано и устойчиво отчитане предполага ново ниво на интердисциплинарност – икономическият ефект трябва да бъде съпоставим с екологичната и социалната стойност чрез подходи като социално въздействие (social impact accounting), екологичен капитал (natural capital accounting) и оценка на социалната възвръщаемост от инвестиции (Social Return on Investment (SROI) assessment). В този контекст счетоводството не може да остане ограничено само до традиционните финансови отчети, а следва да разработи и прилага подходи за измерване и представяне на стойността в многомерна и стратегически значима форма.

Например инвестиция в създаване на зелена зона в индустриален район може да не носи пряк финансов приход за предприятието, но да доведе до значително намаляване на заболяемостта в региона, по-висока производителност на работниците и служителите, намалено текучество на персонала и повишена пазарна репутация – все фактори, които имат икономическо измерение, но се проявяват през „нефинансови“ механизми.

Така възниква необходимостта, отчетността да включи индикатори за устойчиво въздействие – като редовни измервания на въглероден отпечатък, консумация на ресурси, равен достъп до услуги, създадени работни

места, нива на удовлетвореност на местната общност и други. Все повече предприятия приемат доброволни рамки за устойчиво отчитане като GRI (Global Reporting Initiative) и/или SASB, а с CSRD (ЕС, 2021) и като нормативно изискване (Лучков, Докладване на нефинансовата информация в контекста на концепцията за устойчиво развитие, 2023).

Следователно изследователският интерес в областта на счетоводството трябва да бъде пренасочен към разработване на методически подходи и модели за измерване на нефинансовите ползи от екологични инвестиции. Това включва не само иконометрично моделиране и оценка на ефективността, но и въпроси за верификацията на данни, достоверността на източниците и ролята на изкуствения интелект при обработката на ESG информация.

В заключение отчетността в 21 век трябва да бъде инструмент за интерпретиране на цялостното въздействие на предприятието върху околната и социалната среда, а не просто средство за представяне на финансов резултат. В тази посока счетоводството като академична дисциплина и професионална практика има ключова роля за устойчивото развитие на икономиката – роля, която трябва да бъде осъзната, доразвита и защитена в контекста на новите реалности.

2. Изкуственият интелект като двигател на иновациите в счетоводството

С навлизането на дигиталните технологии в основата на корпоративното управление (Лучков, Значение на технологичните иновации и дигитализацията за устойчивото развитие, 2024) изкуственият интелект (AI) се утвърждава като важен катализатор в трансформацията на счетоводната практика и професия. Докато в миналото автоматизацията се свързваше основно с опростяване на рутинни дейности, днес AI притежава амбицията да промени не само техническата страна на счетоводството, но и неговата стратегическа и аналитична същност.

Машинното обучение (Machine learning/ ML), обработката на естествен език (Natural language processing/ NLP) и автоматизацията чрез роботи (Robotic process automation/ RPA) все по-често намират приложение в счетоводството – от рутинните операции през автоматизирането и подобряването на различни счетоводни процеси до изготвяне на финансови прогнози и откриване на грешки и несъответствия (Lazanis, 2024).

Генерирането на естествен език (Natural language generation/ NLG), задвижвано от машинното обучение (Machine learning/ ML), подпомага потребителите в разбирането на моделите и обяснява причиняващите ги

фактори. ML помага на потребителите при изготвяне на отчетите и при избора им на подходящи визуализации на данните в хода на анализирането и чрез таблата за управление (Baumhecker, 2019).

Традиционната роля на счетоводителя като регистратор на отчетни данни и архиватор на миналото постепенно отстъпва на нова, прогностична и консултативна роля, в която специалистите използват AI инструменти за изграждане на сценарии, анализ на чувствителност, прогнозиране на ликвидност и бюджетиране.

Концептуалната идея тук е, че изкуственият интелект не заменя счетоводителя, а го „въоръжава“ с нови способности, като намалява обема на ръчните операции и разкрива нови възможности за стратегически принос.

Таблица 2

Основни направления, в които AI технологии намират успешно приложение в счетоводните процеси

Област	Приложение на AI	Ползи
Финансово-счетоводна отчетност	Автоматично категоризиране и записване на транзакции	Спестяване на време, намаляване на човешки грешки
Вътрешен и външен одит	Анализ на извадки, откриване на измами, оценка на съответствия	По-висока точност и обхват на одитните проверки
Управленско счетоводство	Моделиране на разходи, анализ на сценарии, прогнозиране	Подобрено стратегическо планиране и поинформирани управленски решения
Данъчна отчетност и планиране	Анализ на данъчни рискове, оптимизация на структури	Намаляване на данъчната тежест, автоматично съобразяване с промените в данъчното законодателство
ESG и устойчиво отчитане	Извличане на ESG данни от неконвенционални източници (напр. социални мрежи, сензори)	Пълна картина на нефинансовите въздействия на предприятието

(Източник: собствено обобщение)

В рамките на корпоративната практика могат да се открият няколко *типични сценария*, при които AI допринася съществено за ефективността и надеждността на счетоводната система: (Cook, 2025)

- *AI-базиран виртуален счетоводител*, който обработва хиляди входящи фактури и ги свързва автоматично със съответните бюджети и аналитични сметки – напълно елиминирайки необходимостта от човешка намеса при стандартни операции.
- *Интелигентна система за одит*, която следи транзакциите в реално време, идентифицира потенциални измами и автоматично известява вътрешните одитори при наличие на отклонения.
- *Финансов AI анализатор*, който използва минали и настоящи данни, за да прогнозира парични потоци, потребление на ресурси и възможни рискове в зависимост от икономическия цикъл.

Въпреки множеството ползи, използването на изкуствен интелект в счетоводството не е лишено от предизвикателства, които изискват както техническа, така и етична осъзнатост и отговорност. Сред основните въпроси се открояват:

- *Надеждност на данните* – моделите на машинно обучение са толкова добри, колкото данните, върху които се обучават. В счетоводния контекст това изисква изграждане на качествени, верифицирани бази данни.
- *Прозрачност на алгоритмите* – за да бъдат отчетите проверими и надеждни, е необходимо, алгоритмите да бъдат прозрачни и обясними за контролните органи и акционерите.
- *Етика и отговорност* – въпросите „кой носи отговорност при грешка на AI алгоритъм?“ и „може ли AI да бъде обективен при генериране на отчети?“, тепърва ще се дебатира сред научната и професионалната общност.

В тази нова реалност счетоводителят трябва да надгради своите компетенции и да премине от изпълнител на операции към стратегически партньор. Необходимо е развиване на умения за: работа с BI системи и AI, интерпретация на генерирани от AI данни, участие в изграждане на политики за автоматизация и контрол и други.

Това налага и сериозна академична и професионална адаптация – учебните планове по счетоводство следва да интегрират дисциплини, свързани с интелигентни технологии, анализ и обработка на данни, цифрова етика, автоматизация на бизнес процеси, машинно самообучение и дигитална сигурност, а продължаващото професионално обучение следва да бъде системно и интердисциплинарно.

Изводът е, че AI не е просто инструмент, а двигател на трансформацията в счетоводството – трансформация, при която стойността се създава чрез данни, а доверието се изгражда чрез прозрачност и интелигентни решения.

Счетоводният изкуствен интелект (AI) има потенциала да направи революция в начина, по който предприятията управляват своите финанси (Lazanis, 2024).

Според председателя на Института на дипломираните експерт-счетоводители в България (ИДЕС) Илия Илиев „изкуственият интелект е едно от постиженията на човечеството и ще помогне изключително много във всички сфери на икономиката и на живота“. ИДЕС вече следи внимателно тенденциите с AI и води разговори с български разработчици на решения с изкуствен интелект, защото той ще играе значима роля във все повече аспекти на одиторската и счетоводната дейност. Целта не е заместването на експертите, а подобряване на ефективността и прецизността на работата им (Пеев, 2025).

С навлизането на *генеративния изкуствен интелект (Generative AI)* – технологии, способни не просто да обработват, а и да *създават* ново съдържание на базата на обучени модели – счетоводството се изправя пред нов етап на автоматизация. Докато традиционните алгоритми улесняваха анализирането на налични данни, генеративният AI вече показва капацитет да подпомага изпълнението на комплексни, времеемки и аналитично натоварени задачи като автоматизирано създаване на прогнози, анализ на отклонения, интерпретация на финансови данни и подготвяне на алтернативни сценарии за управленски решения – при това с високо ниво на логическа последователност и представяне в професионално структуриран вид.

Сред водещите практически приложения на генеративния AI в счетоводната практика са: (Strickland, 2025)

- Съставяне на иновативни, в т.ч. финансови отчети въз основа, анализ на ключови показатели, трендове, изводи, заключения и коментари в съответствие с приложимата счетоводна нормативна уредба и целите на бизнеса.
- Изготвяне на ESG доклади, обвързване на финансовите и нефинансовите данни и резултати.
- Генериране на предложения за бюджетиране и стратегическо планиране, съобразени с исторически трендове и външни икономически индикатори.¹

¹ Пример: Счетоводен отдел на международна компания използва генеративен AI за съставяне на месечните отчети на ръководния орган, като системата автоматично описва значими отклонения и прави предложения за интервенции – процес, който преди това е изисквал между 12 и 16 човекочаса месечно.

- Изготвяне на вътрешни бюлетини, уведомления и писма, базирани на шаблони и документи от миналото.

Наред с безспорните ползи, генеративният AI поставя и редица рискове в контекста на отчетността по отношение на надеждност, достоверност и проследимост.

Таблица 3

Възможни рискове при използването на Генеративен AI в процеса на отчитане

Потенциален риск	Описание	Възможни последици
Непрозрачност на генерираното съдържание	Трудност при установяване как и защо даден текст е бил създаден	Загуба на проверимост и контрол върху отчетите
Грешна интерпретация на данни	AI може да изведе некоректни заключения на базата на грешни или непълни данни	Финансови неточности, подвеждаща информация към заинтересованите страни
Правна и етична отговорност	Неяснота относно отговорността при използване на автоматично генерирани документи	Юридически спорове, компрометиране на доверието към счетоводната система
Риск от манипулации	Умишлено подхранване на алгоритмите с пристрастни или подбрани входни данни	Изкривяване на реалната картина на финансовото състояние
Зависимост от технологията	Прекомерното разчитане на генеративен AI може да доведе до намаляване на критичното мислене	Риск от технологична некомпетентност в човешките екипи

(Източник: собствено обобщение)

Счетоводната общност е изправена пред необходимостта от:

- нови професионални стандарти, които да дефинират допустимата степен на използване на генеративен AI в отчетния процес, при изготвянето на ГФО и ESG докладите, при прогнозирането и бюджетирането;

- разработване на рамки за прозрачност и проверимост на генерираното съдържание;
- въвеждане на етични насоки, гарантиращи отговорно използване и защита на данни;
- професионално развитие и адаптация на специалистите по счетоводство, така че да могат да валидират и интерпретират компетентно и на високо ниво автоматично създадени текстове.

Въвеждането на генеративен AI в счетоводството трябва да бъде внимателно балансирано между търсенето на ефективност и запазването на принципите на достоверност, прозрачност, уместност, навременност, надеждност. Технологията трябва да се разглежда не като заместител, а като помощно средство, подчинено на контроли и експертна преценка.

Важен акцент тук е, че генеративният AI ще бъде част от бъдещето на счетоводната професия, но отговорността за отчетността, надеждността и достоверността на данните винаги ще остава на човека.

В одиторските дружества логиката е аналогична. Към настоящия момент AI вече се използва с инструменти за обработка на естествен език, за да се тълкуват множество договори, да се извличат ключови термини, да се компилира и анализира информацията, за да извърши оценка на риска или други функции (Вейсел, 2023).

Изкуственият интелект се утвърждава не само като технологично решение, но и като стратегически инвестиционен актив за предприятията. Счетоводната и финансовата индустрия не са изключение от този процес, като резултатите от редица проучвания показват, че възвръщаемостта на инвестициите (Return on Investment (ROI)) от внедряването на AI може да бъде осезаема още в краткосрочен план. Според данни от проучвания на глобални консултантски компании предприятия, които интегрират AI технологии в счетоводните системи, успяват да постигнат намаляване на разходите и значително подобрене на ефективността.

Основните фактори, които водят до бързо възвръщане на инвестициите, включват:

- Автоматизация на рутинни и времепоглъщащи задачи като генериране на справки, обработка на фактури, разпознаване на грешки и неточности в данните. Това не само намалява нуждата от човешки труд, но и подобрява точността и скоростта на изпълнение.
- Подобряване на качеството на отчетността чрез изкуствени интелигентни системи, които идентифицират грешки, несъответствия и потенциални рискове в данните, позволявайки на счетоводителите и финансовите мениджъри да вземат по-бързи и информирани решения.

- Опростяване на процесите за съответствие с нормативните изисквания (регулаторни изисквания, стандарти за отчетност и устойчивост).
- Автоматизираната проверка на данни и генерирането на доклади, които покриват всички необходими регулаторни изисквания. AI също така позволява на персонала, който работи в счетоводния отдел, да се фокусира върху стратегическата част на бизнеса, вместо да се задълбочава в рутинни операции, което води до увеличаване на добавената стойност на тяхната работа.

Технологиите изискват значителни първоначални инвестиции, както и развитие на компетенциите и усъвършенстване на уменията на персонала за ефективно използване на новите инструменти. В рамките на 1 до 3 години повечето предприятия отбелязват положителен ROI благодарение на увеличената продуктивност и намалените оперативни разходи.

Това подчертава важността на дългосрочната перспектива и стратегическото планиране при внедряване на AI в счетоводството, като инвестициите в технологиите водят не само до краткосрочни икономии, но и до устойчиво конкурентно предимство на предприятието в дългосрочен план.

3. Баланс между технология и човешка експертиза

Въвеждането на нови технологии, като изкуствения интелект (AI), в счетоводните и финансовите процеси неизбежно поставя въпроса за баланса между автоматизацията и човешката експертиза. Въпреки че AI може да извършва рутинни задачи с висока ефективност, ролята на човешкия фактор остава незаменима, особено когато става въпрос за сложни анализи и стратегически решения, които изискват критично мислене и професионална преценка.

Една от основните функции на счетоводителя и финансовия експерт е не само да извършва анализи, но и да интерпретира данните в контекста на бизнеса и неговите цели. AI може да събира, обработва и представя огромни количества данни, но само специалистът може да интегрира тези данни в конкретния контекст, да интерпретира и да формулира изводи, заключения и стратегически насоки за бъдеща работа. Например в случай на финансови грешки и несъответствия или потенциални рискове, които AI може да идентифицира, човекът трябва да вземе под внимание специфичните условия на бизнеса, пазара и регулаторните изисквания, за да определи правилния модел за действие.

Защо е необходимо критичното мислене? (Williams & Benso, 2025)

- Идентифициране на неочаквани резултати. Въпреки че AI системите могат да открият грешки и несъответствия, те не са в състояние да интерпретират причините или да преценят дали тези отклонения са резултат от неправомерна дейност или от обичайни пазарни колебания. Човешката преценка е решаваща в такива случаи.
- Интерпретиране на нечетливи данни. AI анализира големи обеми данни, но само експертът може да реши кои данни са най-ценни и как да се интерпретират за целите на предприятието.
- Предвиждане на бъдещи тенденции. Счетоводителите, със своите експертни знания и опит в индустрията, играят съществена роля в интерпретацията на икономически и пазарни трендове, които в комбинация с AI могат да бъдат анализирани и предсказани. Въпреки това човешката преценка и контекстуално разбиране на специфични ситуации остават ключови за вземането на решения, които не могат да бъдат изцяло автоматизирани.

Професионалната преценка е от решаващо значение за качеството на счетоводните услуги, тъй като тя включва етика, оценка на рискове и отговорност при вземането на решения. Счетоводители и финансови специалисти трябва да могат да съчетаят знанията си за стандартите и правилата с опита и експертизата, натрупани през годините на работа и в разнообразни и разнородни казуси.

Какво включва човешката преценка?

- Оценка на условията и потенциалните последици. Възможността да се разберат многобройните фактори, които могат да повлияят на дадена ситуация – от местни икономически условия до глобални пазарни тенденции.
- Етични и юридически аспекти. Въпреки че AI може да спазва регулаторните изисквания, той не може да направи оценка на етичните въпроси или да вземе под внимание дългосрочните последици от определени решения. Специалистът трябва да осигури отчетността и решенията да отговарят не само на правните норми, но и на моралните и етични изисквания.
- Оценка на рисковете. Докато AI може да идентифицира и категоризира рискове, то човешкият фактор е нужен за приоритизиране на рисковете и избор на стратегии за управление, които да гарантират минимизиране на негативните последици.

Балансът между технологии и човешка експертиза се постига, когато AI и автоматизацията се използват за извършване на рутинни и времепоглъщащи задачи и процеси, като с това се осигурява време на експертите да се съсредоточат върху по-сложни казуси, Big Data аналитика и стратегически решения. Технологиите не заместват нуждата от човешка

преценка, а я допълват, създавайки синергия между автоматизирани процеси и човешки знания и опит.

Тази синергия води до по-голяма ефективност и по-добри резултати, като позволява на професионалистите да се фокусират върху задачи, които изискват креативност, иновации и критично мислене. Технологията предоставя данни, а експертите ги интерпретират и вземат решения, като създават стойност и добавена стойност за бизнеса и заинтересованите страни.

В обобщение, въпреки че технологиите като AI значително увеличават продуктивността в счетоводството и финансите, човешката експертиза остава незаменима. Специалистите трябва да използват AI не само като инструмент за автоматизация, но и като катализатор за нови идеи и иновации в сферата на счетоводството и отчетността като цяло.

В съвременния бизнес свят, когато технологиите стават основен двигател на трансформацията, счетоводителите са изправени пред нови предизвикателства. Съществуващите технологии, особено изкуственият интелект (AI) и автоматизацията, предоставят не само нови възможности за ускоряване на процесите и увеличаване на ефективността, но също така поставят въпроси относно етиката, независимостта и стратегическото мислене. Как специалистите могат да използват тези нововъведения, без да компрометират основните принципи на отчетната дейност и счетоводната професия?

4. Професионална етика и стратегическа роля на специалиста по счетоводство в дигиталната ера

Етиката в счетоводството и отговорността в ерата на технологиите не се отнасят единствено до спазване на нормативните изисквания, но и до съблюдаване на професионалните стандарти и морални ценности, които осигуряват доверие и прозрачност във финансовото отчитане. Възходът на изкуствения интелект (AI) принуждава човечеството да се изправи срещу нови области, в които етичните ценности и икономическите ценности са в конфликт, поставяйки въпроса за желаната посока на технологичния прогрес (Stavrova, 2021).

С въвеждането на AI в отчетността възникват нови въпроси за безпристрастност и правдивост на предоставяните данни, тъй като технологиите могат да анализират данни по начин, който е сложен за разбиране от човешките експерти.

Като основни принципи за етика в контекста на новите технологии могат да се посочат:

- Прозрачност на алгоритмите. AI може да предоставя резултати, които невинаги са лесни за обяснение на потребителите. Затова е важно, счетоводителите да изискват яснота относно начините на работа на алгоритмите и прозрачност при използването им.
- Етика на данните. Необходимо е да се осигури, че обработваните данни са точни, пълни и неманипулирани, като се спазват всички регулаторни и етични норми относно конфиденциалността и сигурността на информацията.
- Непредвидени последици. Възможността за автоматизация на задачите повишава риска от неочаквани резултати, които изискват професионална преценка от страна на счетоводителите. Неспазването на етични стандарти може да доведе до неправилно и ненадеждно отчитане или непълни и недостоверни отчети.

По отношение на независимостта и неутралността при използването на технологиите една от основните задачи на счетоводителите е да осигурят независимост и обективност при изготвянето на финансови отчети. Въпреки че AI може да ускорява и автоматизира много от счетоводните процеси, важно е да се поддържа неутралност и да се избегне използването на технологии, които биха могли да поставят под въпрос обективността на данните и анализа. В тази връзка като основни принципи за поддържане на независимост могат да се очертаят контролът върху автоматизираните процеси и обективността в изборите на технологии. Въпреки че технологиите могат да извършват много рутинни задачи, решаващи въпроси като анализа на данни и интерпретацията на резултати трябва да се извършват или от независими експерти, или под техен контрол и наблюдение, за да гарантират, че не са повлияни от външни фактори или заинтересовани страни. При внедряването на нови технологии трябва да се вземе под внимание не само тяхната ефективност, но и как те влияят на независимостта на счетоводителите и на доверието в отчетността.

Технологиите осигуряват значителни оперативни предимства, но счетоводителите не трябва да забравят за стратегическото мислене в ерата на технологиите и за своята важна роля, която все повече излиза извън стандартния отчетен процес. Счетоводството във все по-голяма степен следва активно да участва в дългосрочното планиране на предприятието и при формулирането на стратегии. Каква е ролята на стратегическото мислене днес? От една страна, е прогнозирането на финансовото бъдеще. Чрез комбиниране на напреднали аналитични инструменти и човешки знания и опит счетоводителите следва да участват в планирането, при формулира-

нето на бизнес стратегии, като използват AI и други технологии за откриване на нови възможности и управление на рисковете. От друга страна – адаптиране на новите технологии към стратегическите цели. Технологиите трябва да се използват не само за автоматизиране на процеси, но и за постигане на по-широки стратегически цели на бизнеса. Това включва оптимизация на разходите, подобряване на финансовото състояние и осигуряване на конкурентоспособност на предприятието.

Таблица 4

**Технологии – етика, независимост, стратегическо мислене
(принципи)**

Принцип	Как да се прилага	Основни предизвикателства
Етика	Прозрачност на алгоритмите, етика при събирането и използването на данните, предотвратяване на непредвидени последици	Риск от манипулиране на данни, неяснота на алгоритмите
Независимост	Поддържане на обективност при автоматизация и контрол върху технологиите	Намалена/ застрашена независимост от външни фактори
Стратегическо мислене	Използване на технологии за подобряване на прогнозите и стратегическото планиране	Технологиите трябва да се адаптират към стратегическите цели на предприятието

(Източник: собствена интерпретация)

Комбинирането на технологиите с етика, независимост и стратегическо мислене е основата на успешната трансформация на счетоводството в съвременния бизнес свят. Счетоводителите следва да съчетават техническа експертиза с ангажираност към етичните норми и способност за стратегическо прилагане на иновативни технологии в подкрепа на високите професионални стандарти. Това не само ще гарантира ефективността на процесите, но и ще укрепи доверието в отчетността като основа за устойчиво бизнес развитие.

Възможността за успешно внедряване на новите технологии в счетоводството не е въпрос на избор на правилните инструменти, а изисква и

ефективни стратегии за надграждане на знанията, развитие на компетенциите и адаптация на професионалистите. Със значителната автоматизация на счетоводните процеси и разширяването на ролята на изкуствения интелект (AI) счетоводителите трябва да усвояват нови умения и да се адаптират към новите реалности, които поставят изисквания както към техническите способности, така и към професионалната етика и критичното мислене. Това изисква разработването на стратегии за непрекъснато професионално развитие, които да подпомогнат професионалистите в бързопроменящата се среда.

Въпреки значимите ползи от технологиите, процесът на интеграция може да бъде сериозно затруднен от различни бариери. Включването на нови технологични решения в счетоводната практика изисква внимателно планиране и преодоляване на трудности като съпротива към промяната, недостатъчни ресурси и недоверие към новите технологии. За да се справят със съпротивата към промяната, професионалистите в счетоводството трябва да бъдат мотивирани и обучени да виждат дългосрочната стойност на технологиите и техните приложения в ежедневните процеси.

Същевременно е важна подготовката на счетоводителите не само за технологични, но и за стратегически професионални изисквания, свързани с етиката и критичното мислене. Внедряването на технологии трябва да бъде съпроводено с ясни принципи за тяхното използване в контекста на етиката на професията. Това изисква надграждане на знанията не само в технически, но и в професионални стандарти, които да обхващат въпроси като независимост, отговорност и професионална преценка.

Стратегиите за непрекъснато професионално развитие и адаптация към новите реалности в счетоводството трябва да бъдат всеобхватни и интегрирани, като обхващат както технологични, така и професионални изисквания. Счетоводителите, които успешно се адаптират към технологиите и стратегически усъвършенстват своите умения, ще бъдат в състояние не само да увеличат ефективността си, но и да добавят стойност на предприятието. Това изисква не само инвестиции в нови технологии, но и в професионално развитие, което да гарантира, че новите инструменти се използват етично и стратегически.

Заклучение

Бъдещето на корпоративната отчетност е не само технологично, но и стратегически ориентирано към създаването на добавена стойност за всички заинтересовани страни. Автоматизацията, интелигентните решения за отчетност и изкуственият интелект водят към значителна трансформация на

традиционните счетоводни процеси, като предлагат възможности за по-бързо, по-прозрачно и по-ефективно отчитане. Заедно с това, новите технологии поставят изисквания към професионализма, етиката и стратегическото мислене на счетоводителите.

Основните изводи, които можем да направим от анализиранияте тенденции и иновации, са следните:

1. *Екологичната и социалната отчетност (ESG) е важна част от корпоративната отчетност.* Счетоводните системи трябва да обхващат не само финансовите, но и нефинансовите измерения, което изисква иновации в методологията на отчетността.
2. *Интеграцията на новите технологии като автоматизация и AI ще преобрази отчетността,* като увеличи ефективността на процесите, намали риска от човешки грешки и предостави на предприятията възможности за бързо вземане на решения на база на реални данни.
3. *Генеративният AI и други напреднали технологии ще предложат нови възможности за автоматизиране на рутинни задачи,* като същевременно ще доведат до нови предизвикателства, свързани с етиката, сигурността на данни и управлението на риска.
4. *Непрекъснатото професионално развитие и адаптацията на специалистите по счетоводство ще бъдат ключови за успешната интеграция на новите технологии в счетоводната практика.* Важно е не само усвояването на новите инструменти, но и развитието на умения за стратегическо мислене и етично използване на тези технологии.

Визията за бъдещето на корпоративната отчетност трябва да включва не само технически напредък, но и стратегическо фокусиране върху хората – тяхната подготовка, етика и професионално развитие. Устойчивото утвърждаване на счетоводството като ключов компонент в управлението на съвременните предприятия изисква целенасочени инвестиции в технологични иновации и развитие на човешкия капитал. За да бъде отчетността интелигентна и ориентирана към добавена стойност, е необходимо да съществува постоянен напредък в технологиите, но и в образованието и етичните стандарти, които водят счетоводната професия напред в бъдещето.

Използвани източници

- Baumhecker, A. (18 June 2019 г.). *How To Modernize and Optimize Your Enterprise Reporting*. Извлечено от The Future of Reporting : <https://barc.com/infographic-enterprise-reporting/>
- Cook, B. (28 February 2025 г.). *Navigating AI's Impact on Accounting: Uses, Trends and Tools*. Извлечено от tipalti: <https://tipalti.com/blog/ai-accounting/>
- Corporate sustainability reporting*. (н.д.). Извлечено от An official website of the European Union: https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en
- Deloitte. (May 2024 г.). *Your guide to CSRD and ESRS* . Извлечено от Deloitte: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/dk/Documents/Your-guide-to-CSRD-and-ESRS-24.pdf>
- Lazanis, R. (24 July 2024 г.). *AI in Accounting: A Guide Written by Artificial Intelligence*. Извлечено от FUTUREFIRM / Practice management, Technology: <https://futurefirm.co/ai-in-accounting/>
- Luchkov, K. (2024). Issues and Challenges Facing Renewable Energy Sources in Achieving Sustainable Development. *16th International Scientific Conference „E-Governance and E-Communications“* (стр. 152-156). Sofia: TU.
- Luchkov, K. (2024). Sustainable Waste Management Practices in Construction Companies. *16th International Scientific Conference „E-Governance and E-Communications“* (стр. 107-112). Sofia: TU.
- Rasmussen, L., Fold, N., Olesen, R., & Shackleton, S. (2021). Socio-economic outcomes of ecological infrastructure investments. *Ecosystem Services, Volume 47, February 2021, 101242*.
- Stavrova, E. (February 2021 г.). *ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ И БЪДЕЩЕТО НА ФИНАНСОВАТА ИНДУСТРИЯ*, DOI: 10.13140/RG.2.2.19530.70083. Извлечено от https://www.researchgate.net/publication/349413474_IZKUSTVEN_I_NTELEKT_I_BDESETO_NA_FINANSOVATA_INDUSTRIA?channel=doi&linkId=602eedb64585158939b4735d&showFulltext=true
- Strickland, B. (21 March 2025 г.). *The ROI of generative AI: It's growing rapidly, CFOs say*. Извлечено от Journal of Accountancy: <https://www.journalofaccountancy.com/news/2025/mar/roi-of-generative-ai/>

- The Future of Reporting /Free BARC Survey*. (н.д.). Извлечено от BARC:
<https://barc.com/research/future-of-reporting/>
- Williams, K. L., & Benso, S. S. (1 April 2025 г.). *How accountants can balance technology and critical thinking*. Извлечено от Journal of Accountancy:
<https://www.journalofaccountancy.com/issues/2025/apr/how-accountants-can-balance-technology-and-critical-thinking/>
- Вейсел, А. (2023). ВЛИЯНИЕТО НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ ВЪРХУ СЧЕТОВОДСТВОТО. *ИДЕС*, бр. 03, 4.
- ЕС. (2021). *Proposal For a Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)*. European Commission.
- Корпоративна отчетност – подобряване на качеството и правоприлагането*. (н.д.). Извлечено от Официален уебсайт на Европейския съюз: <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13128-%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0-%D0%BE%D1%82%D1%87%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D1%8F%D0%B>
- Лучков, К. (2023). SDG - целево-ориентиран подход към устойчивото развитие. *Юбилейна международна научнопрактическа конференция „Предизвикателства пред финансите и стопанската отчетност в условията на множествени кризи“* (стр. 411-414). Свищов: АИ "Ценов".
- Лучков, К. (2023). Докладване на нефинансовата информация в контекста на концепцията за устойчиво развитие. *XIV Международна научна конференция „Е-управление и Е-комуникации“* (стр. 169-174). София: Издателство на Техническия университет.
- Лучков, К. (2023). Изследване на добри практики на корпоративна социална отговорност. *Юбилейна международна научнопрактическа конференция „Предизвикателства пред финансите и стопанската отчетност в условията на множествени кризи“* (стр. 399-404). Свищов: АИ "Ценов".
- Лучков, К. (2023). Интегриране на затворените цикли в бизнес моделите. *XXI Международна научна конференция „Мениджмънт и инженеринг '23“* (стр. 118-121). София: Издателство на Техническия университет.

- Лучков, К. (2023). Кръговата икономика като иновативен и ресурсно-ефективен модел. *Юбилейна международна научнопрактическа конференция „Предизвикателства пред финансите и стопанската отчетност в условията на множествени кризи“* (стр. 405-410). Свищов: АИ "Ценов".
- Лучков, К. (2024). Значение на технологичните иновации и дигитализацията за устойчивото развитие. *Международен научен форум „Световни и национални бизнес трансформации - проактивни управленски, финансово-счетоводни и планови решения“* (стр. 47-51). Свищов: АИ "Ценов".
- Лучков, К. (2024). Концепцията за тройния резултат – ключ към устойчив бизнес модел. *Международен научен форум Световни и национални бизнес трансформации – проактивни управленски, финансово-счетоводни и планови решения“* (стр. 52-57). Свищов: АИ "Ценов".
- Лучков, К., & Самарджиева, К. (2024). Зелените облигации - ключов инструмент за финансиране на устойчиво развитие. *Proceedings of the Technical university of Sofia, Vol. 74, No. 4.*
- Пеев, И. (25 април 2025 г.). *Бургас събра дипломирани експерт-счетоводители на годишно събрание на ИДЕС*. Извлечено от БНР Бургас: https://bnr.bg/burgas/post/102148457/burgas-sabra-diplomirani-ekspert-schetovoditeli-na-godishno-sabranie-na-ides?fbclid=IwY2xjawJ7EZtleHRuA2FlbQIxMQABHtarbzerTZN9nLtSGx7AFxliiBEIpykvT2Pf-9a_hp5kKnMGj6mY-stG6XYp_aem_AxbBz6genKEkluHf8BARbA
- Стефанова, М. (2022, с. 19). *Отчитане на устойчивостта на предприятията (Екологични, социални и управленски (ESG) аспекти на тяхната дейност)*. София: Софийски университет "Св. Климент Охридски", Стопански факултет.

ISSN 0323-9004

Народно стопански архив

Свищов, година LXXVIII книга 2 - 2025

Изкореняване на корупцията чрез електронно управление

Предизвикателства пред отчетността в ерата на изкуствения интелект

Съвременни детерминанти на клиентското обслужване в застраховането

Набиране на средства за образование: концепция, фактори и социално-икономическа цел

Одиторските извадки – средство за равновесие между прецизността на одита и неговата цена

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“

СВИЩОВ

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р Теодора Димитрова – главен редактор
Доц. д-р Светослав Илиев – зам.-главен редактор
Доц. д-р Михаил Чиприянов
Доц. д-р Жельо Вѣтев
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Анатолий Асенов
Доц. д-р Сергей Радуканов

МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р **ик.н. Михаил А. Ескиндаров** – Финансов университет при Правителството на Руската федерация, Москва (Русия).
Проф. д-р **ик.н. Григоре Белостечник** – Молдовска академия за икономически изследвания, Кишинев (Молдова).
Проф. д-р **ик.н. Михаил Ив. Зверяков** – Одески държавен икономически университет, Одеса (Украйна).
Проф. д-р **ик.н. Андрей Крисоватий** – Тернополски национален икономически университет, Тернопол (Украйна).
Проф. д-р **Кен О'Нийл** – Университет Ълстер (Ирландия)
Проф. д-р **Ричард Торп** – Университет Лийдс (Великобритания)
Проф. д-р **ик.н. Олена Непочатенко** – Умански национален аграрен университет, Уман (Украйна)
Проф. д-р **ик.н. Дмитрий Лукьяненко** – Киевски национален икономически университет "Вадим Гетман", Киев (Украйна)
Доц. д-р **Мария Стефан** – Университет "Валахия", Търговище (Румъния)
Доц. д-р **Анисоара Дуика** – Университет "Валахия", Търговище (Румъния)
Доц. д-р **Владимир Климук** – Брановички държавен университет, Бранович (Беларус)

Екип за техническо обслужване:

Технически секретар: Елена Петкова
Стилов редактор: Анка Танева
Превод английски: ст. преп. Венцислав Диков и ст. преп. д-р Маргарита Михайлова

Адрес на редакцията:

5250 Свищов, ул. „Ем. Чакъров” 2
Проф. д-р Теодора Димитрова – главен редактор
☎ (+359) 631 66 201
Елена Петкова – технически секретар
☎ (+359) 631 66 201, e-mail: nsarhiv@uni-svishtov.bg
Благовеста Борисова – компютърен дизайн
☎ (+359) 882 552 516, e-mail: b.borisova@uni-svishtov.bg
Милена Александрова – компютърен дизайн
☎ (+359) 888 303 402, e-mail: m.aleksandrova@uni-svishtov.bg

© Академично издателство „Ценов” – Свищов
© Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов

НАРОДНОСТОПАНСКИ АРХИВ

ГОДИНА LXXVIII, КНИГА 2 – 2025

СЪДЪРЖАНИЕ

Михаил Чиприянов

Христостомос Родитис

Изкореняване на корупцията чрез електронно управление / 3

Галина Чиприянова

Предизвикателства пред отчетността в ерата

на изкуствения интелект / 21

Ваня Григорова

Десислава Кайрякова

Съвременни детерминанти на клиентското обслужване
в застраховането / 44

Алия Марданова

Набиране на средства за образование: концепция,
фактори и социално-икономическа цел / 61

Бранимира Колева

Одиторските извадки – средство за равновесие
между прецизността на одита и неговата цена / 76